

Handlingsplan för främjande av skolnärvaro för Mariefhamns stads grundskolor

19.1.2023

Innehållsförteckning

1	Skolfrånvaro	2
1.1	Ansvarsfördelning.....	2
1.2	Definition av frånvaro.....	2
1.3	Mål för handlingsplanen	5
1.4	Närvaroteamets roll	5
2	Uppföljning och förfarande vid skolfrånvaro	5
2.1	Grundläggande principer för frånvarouppföljning.....	6
2.2	Förfarande vid skolfrånvaro	6
3	Kartläggning.....	7
4	Förslag på åtgärder vid skolfrånvaro.....	9
4.1	Förebyggande arbete – främja skolnärvaro	10
5	Bilagor.....	11
5.1	Kommunernas socialtjänst handlingsplan gällande skolfrånvaro	11
5.2	Du kan välja samarbete	11

Modellen utgår ifrån bland annat Christoph Karnys och Wendy Silvermans definition av skolfrånvaro samt Ifous forskningsöversikt "Att utreda närvaroproblem i skolan" (2000).

Arbetsgruppen som har tagit fram denna plan bestod av:

Alexandra Axén
Camilla Hurme
Eva Johansson
Camilla Olin
Karolina Selenius
Sofi Sommarström

1 Skolfrånvaro

”Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Undervisning och fostran ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna, föräldrarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran.”¹

Återkommande skolfrånvaro, oberoende orsak till frånvaron, kan minska elevens möjlighet att: nå uppställda mål i läroplanen, upprätthålla välmående, upprätthålla sociala relationer samt uppleva samhörighet. Vid upprepad frånvaro riskerar eleven även att hamna i en ond spiral där frånvaron fortskrider eller eskalerar.

Det är skolans ansvar att se till elevens bästa². När en elev är upprepat frånvarande från skolan bör skolan, i samarbete med eleven och dess vårdnadshavare, kartlägga orsakerna till elevens frånvaro. Målet med kartläggningen är att synliggöra vad som hindrar och stöder skolnärvaro för att kunna sätta in förebyggande individanpassade insatser som främjar fortsatt skolnärvaro.

1.1 Ansvarsfördelning

- Skolan ansvarar för arrangemangen gällande skolgång och undervisning
- Hemmet ansvarar för vardagliga rutiner, förbereder eleven för skoldagen samt ser till att eleven är i skolan
- KST ansvarar för uppsökande verksamhet
- BUP utreder och behandlar psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk funktion.

1.2 Definition av frånvaro

Forskare Christoph Kearny fastställer att all frånvaro från skolan riskerar ha negativ inverkan på eleven inläring. Begreppet frånvaro innefattar således både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande upprepad frånvaro.

- Olovlig frånvaro/skol
- Oklar frånvaro från enstaka lektioner
- Oklar frånvaro från hela skoldagar
- Oklar frånvaro från samma ämne, t.ex. idrott.
- Upprepad frånvaro för magont, huvudvärk, oro eller liknande symtom som kan antas bero på stress hos eleven.
- ”Gå hem”-anteckningen på Wilma
- Eleven är borta vid upprepade provtillfällen

¹ Del 1, 1 kap, 3§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

² Del 1, 1 kap, 4§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

- Eleven kommer inte till skolan trots att det inte finns skäl för frånvaro
- Långvarig frånvaro på grund av sjukdom
- Frånvaro från planerad distansundervisning
- Frånvaro pga att eleven blivit hänvisad ut från lektionen/utkörd från lektionen
- Övrig frånvaro.

Då oro för elevens inläring uppstår kan även följande typer av frånvaro tas i beaktande:

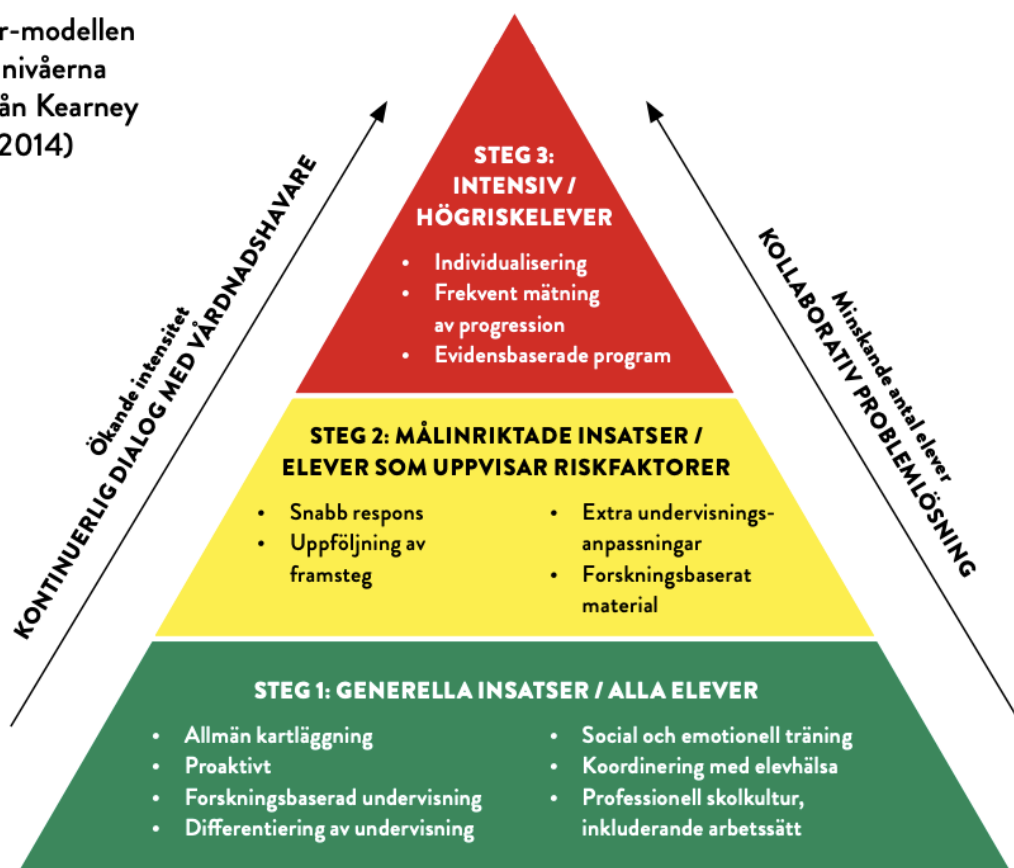
- Lov från skolan utifrån lovansökningar
- Andra typer av på förhand anmäld frånvaro.

Frånvaro har alltid en orsak. Det kan handla om att undvika situationer som orsakar negativa känslor förknippade med skolan, att undvika obehagliga sociala situationer/bedömningsituationer, ett behov av att väcka uppmärksamhet hos någon närstående eller ett sökande efter belönande situationer utanför skolan. Rådande forskning visar att tidiga insatser som bygger på kartläggning och analys av bakomliggande orsaker till frånvaron är de mest effektiva i arbetet med att främja skolnärvaro.

Redan i de första kontakterna med föräldrar informerar klassläraren/klassföreståndaren om vikten av skolnärvaro. Vi berättar om våra förfaringssätt vid skolfrånvaro och betonar vikten av att vara i skolan.

Handlingsplanen för främjande av skolnärvaro utgår från Tier-modellen nedan som presenteras av Malin Gren Landell och Karin Hermansson i forskningsöversikten "Att utreda närvaroproblem i skolan" utgiven av Ifous år 2000.

Figur 1. Tier-modellen
med de tre nivåerna
(översatt från Kearney
& Graczyk 2014)

Steg 1, den gröna nivån, innebär generella insatser som gäller alla elever senast vid 30 h skolfrånvaro. Målet är att förebygga att frånvaron blir problematiskt och att värdesätta närvaro.

Steg 2, den gula nivån, innebär målinriktade insatser för elever där skolfrånvaron identifierats som problematisk. Detta gäller senast vid 60 h skolfrånvaro. Elevhälsogruppen kopplas in.

Steg 3, den röda nivån, innebär intensiva insatser för elever där frånvaron fortsätter trots åtgärder. Detta gäller senast vid 80 h skolfrånvaro och innefattar även kontakt med instanser utanför skolan.

Klasslärarna och klassföreståndarna har huvudansvaret för att följa upp och dokumentera elevernas frånvaro. Även övriga undervisande lärare är observanta på elevfrånvaro i sin egen undervisningsgrupp och meddelar klassläraren eller klassföreståndaren om oro uppstår.

Det är viktigt att inte endast fästa sig vid antalet frånvarotimmar som anges.

Klassläraren eller klassföreståndaren skall ta kontakt med elevens vårdnadshavare tidigare om frånvarons orsak eller antal ger orsak till oro för skolarbetet eller välmåendet.

1.3 Mål för handlingsplanen

Målen för handlingsplanen för främjande av skolnärvaro är följande:

- Att erbjuda ett enhetligt system för ingripande vid skolfrånvaro
- Att ingripa tidigt för att förebygga fortsatt skolfrånvaro
- Att erbjuda en tydlig struktur och ansvarsfördelning
- Att presentera kartläggningsmodeller
- Att definiera närvaroteamets roll

En positiv närvaro ska genomsyra skoldagen. Stöd för att främja en positiv skolnärvaro ges i hela organisationens arbete. Alla vuxna i skolan kan och bör reagera då oro för en elev uppstår oberoende orsak. Handlingsplanen för främjande av skolnärvaro används när oro uppstår eller vid upprepad frånvaro av olika orsaker.

1.4 Närvaroteamets roll

Varje skola inom staden ska ha ett närvaroteam vars uppgift är att årligen presentera handlingsplanen för främjande av skolnärvaro i kollegiet samt att handleda kollegor vid frågor kring frånvaro.

Närvaroteamet kan även delta som stöd vid samtal med elev och vårdnadshavare samt kan vara handledande då kartläggningar ska tolkas och åtgärder föreslås.

Arbetet i närvaroteamet sker som en del av lärarens samplaneringstid. I närvaroteamet deltar lärare i studio, skolcoacherna samt andra av rektorn utsedda lärare. Närvaroteamets medlemmar presenteras i skolans arbetsplan.

2 Uppföljning och förfarande vid skolfrånvaro

En elev som fullgör sin läroplikt i grundskolan har närvaroplikt.³ Vårdnadshavare kan ansöka om tillfällig ledighet för eleven och ledigheten beviljas enligt följande. Elevens klasslärare/klassföreståndare kan bevilja ledighet för en till tre skoldagar i följd. Rektorn kan bevilja ledighet för fyra skoldagar eller längre.⁴

Alla lärare som undervisar följer upp frånvaro i det egna ämnet och är skyldiga att meddela i första hand klassläraren/klassföreståndaren om oro för en elev uppstår. Klasslärare/klassföreståndare ansvarar för att ta i bruk riktlinjerna för förfarandet vid skolfrånvaro vid oro eller då det bestämda antalet frånvarotimmar uppnås (30h/60h/80h).

³ Del 3, 1 kap, 3§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁴ Enligt utbildningsstadga för Mariehamns stad (2021).

2.1 Grundläggande principer för frånvarouppföljning

All frånvaro antecknas i Wilma. Vårdnadshavarna kan se barnets lektionsanteckningar och själva meddela om frånvaron. Vårdnadshavaren tar ställning till om frånvaron är olovlig-, sjuk- eller övrig frånvaro.

Klassläraren eller klassföreståndaren kontrollerar utredd oklar frånvaro med vårdnadshavarna inom två dagar.

Vid oro, eller om frånvaron fortsätter, går man vidare med handlingsplan för främjande av skolnärvaro.

2.2 Förfarande vid skolfrånvaro

1 - Generella insatser grön nivå <i>Senast vid 30h frånvaro</i>	2 - Målinriktade insatser gul nivå <i>Senast vid 60h frånvaro</i>	3 - Intensiva insatser röd nivå <i>Senast vid 80h frånvaro</i>
<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare och vårdnadshavare då elevens totala frånvaro överstiger 30h. Ansvarig lärare diskuterar med eleven och ringer elevens vårdnadshavare och utreder elevens frånvaro.</p> <p>Kartläggning Frånvaron kartläggs tillsammans med elev och vårdnadshavare samt andra berörda enligt behov. Vid behov informerar ansvarig lärare övriga undervisande lärare om de överenskomna arrangemangen. Behovet av eventuella stödåtgärder utreds.</p> <p>Åtgärder I samråd med eleven och hemmet planerar ansvarig lärare arrangemang som stärker skolnärvaro.</p> <p>Uppföljning: Ansvarig lärare följer med närvaron under två veckor och tar kontakt med hemmet för återkoppling.</p> <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p>	<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare och vårdnadshavare då elevens totala frånvaro överstiger 60h. Ansvarig lärare diskuterar med eleven och ringer elevens vårdnadshavare och utreder elevens frånvaro, samt meddelar hemmet att hen vill diskutera elevens skolfrånvaro i elevhälsogruppen (EHG).</p> <p>Kartläggning Ansvarig lärare gör en pedagogisk bedömning och meddelar ärendet till EHG. Ansvarig lärare eller annan lämplig person gör ISAP-kartläggning (för utredning av orsaker bakom frånvaron) innan ärendet behandlas i EHG.</p> <p>Åtgärder I EHG kommer man tillsammans överens om stödåtgärder, arbetsfördelning och uppföljning av elevens skolgång och lärande.</p> <p>Klassföreståndaren/klassläraren ber vårdnadshavarna fylla i samtyckesblanketten (se bilaga)</p> <p>Klasslärare/KF överväger i samråd med EHG att göra en kontaktbegäran/ barnskyddsanmälan i enlighet med socialvårdslagen, i första hand tillsammans med familjen.</p> <p>EHG kommer överens om stödåtgärder och uppföljning tillsammans med eleven och vårdnadshavarna.</p> <p>Uppföljning Enligt överenskommelse i EHG. Klassläraren/KF tar kontakt med hemmet och berättar om stödåtgärder som finns utöver skolan, Folkhälsan, Tidigt stöd o dyl.</p> <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p>	<p>Ansvarsperson: Klasslärare/klassföreståndare Ett automatiskt meddelande skickas till ansvarig lärare och vårdnadshavare samt rektor då elevens totala frånvaro överstiger 80h. Rektor konsulterar bildningschefen. Om frånvaron fortsätter trots åtgärder informerar ansvarig lärare rektor och EHG.</p> <p>Uppföljningen fortsätter enligt den uppgjorda planen. Arbetet och samarbetet för att stöda elevens skolgång tillsammans med eleven, familjen och eventuella samarbetsaktörer fortsätter. Vid behov konsultation av aktörer utanför skolan.</p> <p>Dokumentation: Anteckning i Wilma: Elev > Memo</p> <p>Vid 120h frånvaro tar rektor kontakt med elevens vårdnadshavare och skickar en kallelse till möte. Möteskallelsen skickas också åt nödvändiga samarbetsaktörer.</p>

3 Kartläggning

Syftet med kartläggningen är att ta reda på hur närvaroproblemen kan förklaras och vilka insatser som kan prövas för att främja skolnärvaro. Det är viktigt att inkludera både eleven och dess vårdnadshavare i kartläggningen.

Ett inledande sätt att kartlägga frånvaro är att diskutera i termer av vad som får eleven att komma till skolan versus vad som får eleven att inte komma till skolan:

- Vad gör att du går till skolan/lektion?
- Vad hjälper dig att komma iväg till skolan eller gå på lektion/stanna på lektion?
- Finns det något hemma som gör att du istället stannar hemma?
- Vad i skolan gör att du inte går dit eller inte går in på lektion, eller att du lämnar skolan innan skoldagens slut?

Motsvarande frågor bör även ställas till hemmet, exempelvis:

- Finns det något hemma som ni tror bidrar till att eleven är hemma i stället för att gå till skolan?

En analys av elevens frånvaro i syftet att **hitta mönster** kan ge insikter om var eventuella problem ligger.

- Är eleven frånvarande vid någon speciell tidpunkt?
- På morgonen? Efter lunch? Sista timmen? Efter helger/lov? Inför prov? Vid prov?
- Har eleven hög frånvaro i något specifikt ämne?
- Är eleven frånvarande hos någon speciell lärare?
- Är eleven frånvarande någon särskild veckodag?
- Är eleven regelbundet försenad?
- Lämnar eleven lektioner innan de är slut?
- Är eleven ofta frånvarande i samband med schemabrytande aktiviteter?

Även olika typer av **kartlägningsformulär** kan användas:

Screening av skolgångsförmåga

Denna lågtröskelscreening är avsedd som hjälpmedel i situationer där man är orolig för elevens skolgång. Screeningen ger en riktgivande bild av på vilket område elevens skolgångsförmåga behöver stärkas. Screeningen ska i mån av möjlighet fyllas i i samarbete med eleven och dennes vårdnadshavare samt eventuella andra nödvändiga samarbetspartner. Utgående från resultaten (grön = ingen oro, röd = situationen kräver omedelbara åtgärder) finns det skäl att överväga om fortsatta åtgärder behövs.

Screening av skolgångsförmåga - [Screening av skolgångsförmågan \(toimintakykyarvio.fi\)](#)

ISAP - *the Inventory of School Attendance Problems*

Ett screeningsformulär som besvaras av eleven för att kartlägga eventuella psykiska faktorer som är relaterade till närvaroproblem.

[ISAP-Svenska-Elev.pdf \(koulupoissaolo.fi\)](#) eller <https://magelungen.com/app/uploads/2020/11/ISAP-Svenska-for-utskrift.pdf>

SRAS – *the School Refusal Assessment Scale*

Formuläret består av 24 frågor och svarar på huruvida frånvaron handlar om:

- Att undvika något i skolan som orsakar negativa känslor
- Att undvika situationer i skolan som är förknippade med social rädsla.
- Att vilja vara hemma för att skiljas från föräldern (separationsångest)
- Att något lockar utanför skolan

SRAS (elev) – http://www.socca.fi/files/8018/SRAS-R_elev_SV.pdf

SRAS (vårdnadshavare) - http://www.socca.fi/files/8019/SRAS-R_foraldrar_SV.pdf

SNACK – *the School Non-Attendance Checklist*

SNACK är en checklista som består av 14 frågor som kan användas för att göra en screening av om närvaroproblemen kan förklaras utifrån skolk, skolvägran, föräldrastödd frånvaro eller skolexkludering.

SNACK - [nskhttps://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/04/SNACK-Svea.pdf](https://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/04/SNACK-Svea.pdf)

4 Förslag på åtgärder vid skolfrånvaro

Målet med kartläggningen är att synliggöra vad som hindrar och stöder skolnärvaro för att kunna sätta in förebyggande individanpassade insatser som främjar fortsatt skolnärvaro. Insatserna ser olika ut beroende på vad kartläggningen visar och vad man kommer överens om i samarbete med elev och vårdnadshavare. Insatser kan exempelvis vara:

Hjälp att reda ut möjlig konflikt. Om det handlar om mobbning kopplas skolans KIVA-team in.

Samarbete i nätverk, t.ex:

- Skolkurator/skolpsykolog
- Kommunernas socialtjänst (KST)
- Stödperson
- Familjerådgivning
- Barn och ungdomspsykiatri (BUP)
- Missbrukarklinik
- Annan vårdande instans
- Personliga resurspersoner; släktingar, vänner osv.

Stöd för lärande och skolgång:⁵

- Stödnivå enligt riktlinjer för trestegsstödet (allmänpedagogiskt stöd, specialpedagogiskt stöd och mångprofessionellt stöd).
- Undervisning i särskilda situationer⁶
- Flexibel undervisningsform⁷
- Särskilda undervisningsarrangemang⁸

En elev som på grund av psykiska eller fysiska hälsoskäl inte kan gå i skolan har rätt till undervisning i särskilda situationer. Syftet är att upprätthålla lärandet då eleven vårdas eller rehabiliteras.

Flexibel undervisningsform innebär individanpassad undervisning samt lärande och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med den allmänna läroplanen i en alternativ lärmiljö. Syftet är att minska avbrotten i grundskoleutbildningen och förbättra elevens möjligheter att få ett avgångsbetyg.

Särskilda undervisningsarrangemang innebär att undervisningen delvis kan ordnas på ett annat sätt: om eleven redan har kunskaper och färdigheter som motsvarar grundskolans lärokurs, om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier är oskäligt att eleven genomgår grundskolans lärokurs eller om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

⁵ Del 3, 5 kap, 17§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁶ Del 3, 5 kap, 24§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁷ Del 3, 5 kap, 25§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

⁸ Del 3, 5 kap, 26§ Landskapslag om barn och grundskola (2020:30).

4.1 Förebyggande arbete – främja skolnärvaro

I skolans verksamhetskultur ingår inslag i vardagen som gynnar trygghet och trivsel i skolan. Nedan listas ett urval av förebyggande åtgärder som gynnar skoltrivseln, gemenskapen och som samtidigt stärker skolanknytningen. Även olika stödåtgärder vi tillämpar är listade nedan.

Förebyggande åtgärder	Stödåtgärder
<ul style="list-style-type: none">• Kiva-team och anti-mobbningsarbete• Kiva-lektioner• Temadagar• Elevråd• Skolcoach• Trivselstadga• Läxläsning• Elevhälsogrupp• Anteckna all frånvaro• Utvecklingssamtal• Differentierad undervisning• Rutiner kring studieövergångar• Mångsidig bedömning• Trestegsstöd• Förhållningssätt – positiv psykologi	<ul style="list-style-type: none">• Praktiska och pedagogiska arrangemang för att stärka elevens skolnärvaro.• Differentierad undervisning och åtgärdsprogram.• Läxläsning• Stödundervisning• ISAP-kartläggning• Studiehandledning• Undervisning i särskilda situationer• Flexibel undervisningsform• Särskilda undervisningsarrangemang• Möjlighet att gå om årskursen• Anpassad lärokurs

5 Bilagor

5.1 Kommunernas socialtjänst handlingsplan gällande skolfrånvaro

Under arbete.

5.2 Du kan välja samarbete

<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/tystnadspliktsfolder.pdf>